

Maskers in de Ensorstad

Oostende is nooit een echte carnavalstad geweest zoals Venetië of, dichterbij huis, Binche of Aalst, een stad met een echte, diepgewortelde carnavalscultuur die ook buiten de stadsgrenzen weerklank vond.

Het carnavalsgebeuren speelde zich, als overal elders, af in de periode voor aanvang van de vasten en kende dan nog een opflakking ter gelegenheid van halfvasten. Juist daarin speelde de handelszaak van Ensors ouders een grote rol. Van mei tot eind september verkochten zij hun schelpen, strandspeelgoed en souvenirs aan de vele toeristen die de badstad aanbeden. De carnavalsperiode was een welkome onderbreking van de troosteloze, saaie winterperiode. Ze verhuurden carnavalskledij en verkochten maskers.

Carnaval was vooral een zaak van het lokale verenigingsleven met bescheiden stoeten en verkleedwedstrijden. De "Cercle Coecilia", een lokale filantropische maatschappij nam langzamerhand de hoofdrol in het Carnavalsgebeuren op zich.

Plaatselijke kunstenaars zoals Michel VAN CUYCK en Edouard DUBAR hadden zich ook al door het masker en carnaval laten inspireren.

Maar uiteraard was er James ENSOR, die al van jongsaf aan met carnaval en maskers vertrouwd was in de winkel van zijn ouders. Toch zou het tot 1883 duren eer hij zijn eerste maskerschilderij creëerde: "Geërgerde maskers" (KMSK in Brussel). Mogelijks gebeurde dat pas later, met "De verbazing van het Masker Wouse" uit 1887 - 1888 want de stelling dat de personages in "Geërgerde maskers" aanvankelijk "gewone" gezichten hadden en pas later een masker kregen opgeschilderd is niet zomaar van tafel te vegen.

Maskers spelen inderdaad een grote rol in de gekendste werken van ENSOR: "Verbazing van het Masker Wouse", waarbij een als groteske vrouw verklede gemaskerde bij op de grond gegooide carnavals-accessoires staat. De "Intocht van Christus" uit 1888 is een bonte stoet van gemaskerden met de Christusfiguur in hun midden. "De intrige" (1890; Antwerpen, KMSK) en "zonderlinge maskers" (1892; Brussel, KMSK) lijkt wel een momentopname van een groep maskers op straat. In "Maskers twistend om een gehangene" gaan twee als vrouw verklede skeletten elkaar met bezemstelen te lijf. Dit lijkt wel de weergave van een carnavals-toneeltje. Ensor en zijn Brusselse vrienden hielden trouwens zelf van verkleedpartijen. Getuige het schilderijtje "Maskerade" (1891) dat teruggaat op een foto van zo'n leuk moment onder vrienden.

Eind vorige eeuw bezochten enkele jonge mannen, allen lid van de "Cercle Coecilia" en van tijd tot tijd wel tuk op een pleziertje, het cabaret "Le Rat Mort" in Parijs, een heel populair revuethater.

Dit bracht hen op de inspiratie het jaarlijkse liefdadigheidsbal van de "Cercle" naar deze revuezaal te gaan noemen.

De "Rat Mort" was geboren. ENSOR behoorde, samen met de kunstschilder Emile BULCKE, diens broer, de zanger Georges BULCKE en de conservatoriumdirecteur Léon KINSKOPF tot de promotors van dit standingvolle carnavalsbal dat mettertijd een internationale faam zou krijgen.

De oudere Ensor herinneren we ons dan vooral al de man die graag zitting had in de jury van het halfvastencarnaval. Dat was het carnaval waaraan de wedstrijd voor de mooiste individuele gemaskerden en groepen aan verbonden was. Op een Antony-foto zien we de kunstenaar samen met de andere juryleden te midden het carnavalsgewoel.

En voor de carnavalsaffiche van het jaar 1931 werd de meester aangezocht het ontwerp te leveren. Het werd een lithoaffiche die nu door verzamelaars druk gezocht wordt ... en duur betaald.